

પરિપત્ર:

ભક્તકવિ નરસિંહ મહેતા યુનિવર્સિટીન રૂરલ સ્ટડીઝ વિદ્યાશાખાનાં અભ્યાસક્રમ ચલાવતી તમામ સંલગ્ન કોલેજોનાં આચાર્યશ્રીઓને સવિનય જણાવવાનું કે રૂરલ સ્ટડીઝ વિદ્યાશાખા હેઠળનો NEP-૨૦૨૦ અંતર્ગત બી.આર.એસ વિષય સેમેસ્ટર-૧ નો અભ્યાસક્રમ આ સાથે સામેલ છે.

માનનીય કુલપતિશ્રીની મંજૂરી અનુસાર સદર અભ્યાસક્રમ શૈક્ષણિક વર્ષ જુન, ૨૦૨૫ થી અમલવારી કરવાની રહે છે. રૂરલ સ્ટડીઝ વિદ્યાશાખાનાં અભ્યાસક્રમ ચલાવતી તમામ સંલગ્ન કોલેજો ધ્વારા તેની અમલવારી કરવા જણાવવામાં આવે છે.

નોંધ: બી.આર.એસ અભ્યાસ સમિતિનાં ચેરમેનશ્રીનાં તા.૦૪/૦૭/૨૦૨૫ નાં પત્રમાં જણાવ્યા અનુસાર બી.આર.એસ સેમ-૦૧ થી ૦૪ NEP અભ્યાસક્રમમાં સુધારા સૂચવેલ છે જેથી તા. ૧૦.૦૯.૨૦૨૪ નાં પરિપત્ર ક્રમાંક: બીકેએનએમયુ/એકેડેમિક: ૧૨૦૯/૨૦૨૪નાં અભ્યાસક્રમમાં ફેરફાર કરવામાં આવેલ છે.

ખાસ ફરજ પરના અધિકારી
(એકેડેમિક)

ક્રમાંક/બીકેએનએમયુ/ એકેડેમિક/૩૩૧/૨૦૨૫

ભક્તકવિ નરસિંહ મહેતા યુનિવર્સિટી,

સરકારી પોલીટેકનિક કેમ્પસ,

ભક્તકવિ નરસિંહ મહેતા યુનિવર્સિટી રોડ,

ખડીયા, જૂનાગઢ-૩૬૨૨૬૩

તા. ૦૭/૦૭/૨૦૨૫

પ્રતિ,

- ભક્તકવિ નરસિંહ મહેતા યુનિવર્સિટી સંલગ્ન રૂરલ સ્ટડીઝ વિદ્યાશાખાનાં અભ્યાસક્રમો ચલાવતી તમામ કોલેજોના આચાર્યશ્રીઓ તરફ....

નકલ સાદર રવાના:-

- માન.કુલપતિશ્રી/ કુલસચિવશ્રીનાં અંગત સચિવશ્રી.
- પરીક્ષા નિયામકશ્રી, ભક્તકવિ નરસિંહ મહેતા યુનિવર્સિટી, જૂનાગઢ

નકલ રવાના જાણ તથા યોગ્ય કાર્યવાહી અર્થે:

- સીસ્ટમ મેનેજરશ્રી. આઇ.ટી.સેલ વિભાગ (વેબસાઇટ ઉપર પ્રસિદ્ધ થવા અર્થે.)

Shri Bharat Sarsavati Mandir Sansad -Sharadagram Sanchalit
Ku. Anya Binoybhai Gardi Gramvidhya Mahavidhyalaya

Sharadagram [Mangrol]

[B.R.S. COLLEGE]

POST BOX:- 25,Sharadagram Road Mangrol- Dist – Junagadh - 362225

[02878 222447]

Email:- shardagram_brs@rediffmail.com

Ref No. :

Date : 08/09/2024

પ્રો. ધીરેન વંદ્રા

અધ્યક્ષ ફેકલ્ટી ઓફ રૂરલસ્ટડીઝ

બી.કે.એન.એમ.યુ. - જુનાગઢ

પ્રતિ,

એકેડેમિક ઓફિસરશ્રી,

બી.કે.એન.એમ.યુ.,

જુનાગઢ.

વિષય :- બી.આર.એસ. સેમ - ૧,૨,૩,૪ નાં અભ્યાસક્રમ, કોર્ષ નંબર, કોર્ષ
ટાઈટલમાં સુધારા કરવા અંગે.

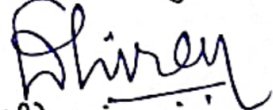
માનનીય સાહેબશ્રી,

જય ભારત સાથે જણાવવાનું કે ગ્રામવિદ્યા શાખાની અભ્યાસ સમિતિની મિટિંગ
તા.૨૩/૦૪/૨૦૨૫ નાં રોજ મળી હતી તેમાં એજન્ડા ૭ માં અધ્યક્ષ સ્થાનેથી રજુ થયેલ મુદ્દાઓની
વિચારણા થયેલી અને સુધારા માટે મુકવામાં આવેલ. આ અંતર્ગત બી.આર.એસ. સેમ ૧,૨,૩,૪
અભ્યાસક્રમોમાં, કોર્ષ નંબર અને નામોમાં જે સુધારા કરાયા છે તે આ સાથે સામેલ છે, જેની PDF
ફાઈલ તથા વર્ડ ફાઈલ આપશ્રીને આપના E-MAIL ID ઉપર મોકલવામાં આવેલી છે જે આપશ્રીને
વિદિત થાય.

આ સુધારાઓ ચાલુ શૈક્ષણિક વર્ષ જુન - ૨૦૨૫ થી જ અમલમાં રહેશે. અગાઉની
પરિક્ષામાં નાપાસ થયેલા કે ATKT વાળા વિદ્યાર્થીઓ એ પણ તેમના પરિક્ષા ફોર્મ ભરતી વખતે આ
નવા સુધારાને ધ્યાનમાં રાખી ફોર્મ ભરવાના રહેશે.

આપના સહકારની અપેક્ષાએ ...

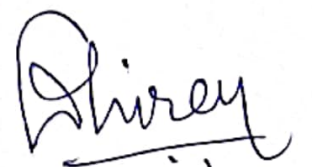
આપનો વિશ્વાસુ

ધીરેન વંદ્રા

અધ્યક્ષ, ગ્રામવિદ્યા વિદ્યાશાખા

બી.આર.એસ. સેમ - ૧,૨,૩,૪ નાં અભ્યાસક્રમમાં કરવામાં આવેલ સુધારાઓ

- ૧) B.R.S. SEM - 1 SEC - NAME OF COURSE માં COMPUTER EDUCATION ને બદલે AGRI. ENGINEERING કરેલું છે.
- ૨) B.R.S. SEM - 1 MINOR - AGRONOMY માં “ક્ષેત્રપાકોમાં આવતા કીટકો નો પરિચય” નો મુદ્દો અભ્યાસક્રમમાં ઉમેરેલો છે.
- ૩) B.R.S. SEM - 1 MINOR - HORTICULTURE માં “બાગાયતી પાકોમાં આવતા કીટકો નો પરિચય” નો મુદ્દો અભ્યાસક્રમમાં ઉમેરેલો છે.
- ૪) B.R.S. SEM - 2 MINOR - AGRONOMY માં માં “ક્ષેત્રપાકોમાં આવતા રોગો નો પરિચય” નો મુદ્દો અભ્યાસક્રમમાં ઉમેરેલો છે.
- ૫) B.R.S. SEM - 2 MINOR - HORTICULTURE માં “બાગાયતી પાકોમાં આવતા રોગો નો પરિચય” નો મુદ્દો અભ્યાસક્રમમાં ઉમેરેલો છે.
- ૬) B.R.S. SEM - 3 MDC - 3 માં AGRI. ENGINEERING વિષયમાં “પ્રાયોગિક કાર્ય” ઉમેરેલું છે.
- ૭) B.R.S. SEM - 3 AGRONOMY - MAJOR વિષયમાં નંબર બદલાવ્યા છે. તે નીચે મુજબ રહેશે.
 - ૧) AGRONOMY - MAJOR - 5 PLANT BREEDING & GENETICS
 - ૨) AGRONOMY - MAJOR - 6 WEED & WEED MANAGEMENT - 1
 - ૩) AGRONOMY - MAJOR - 7 FARM MANAGEMENT - 1
- ૮) B.R.S. SEM - 4 AGRONOMY - MAJOR વિષયમાં નંબર બદલાવ્યા છે. તે નીચે મુજબ રહેશે.
 - ૧) AGRONOMY - MAJOR - 8 METHODS OF CROP IMPROVEMENT
 - ૨) AGRONOMY - MAJOR - 9 WEED & WEED MANAGEMENT - 2
 - ૩) AGRONOMY - MAJOR - 10 FARM MANAGEMENT - 2

૯) B.R.S. SEM - 4 MINOR - 3

COURSE NAME :- AGRONOMY

COURSE TITLE :- AGRI. ENGINEERING - 3 માં "પ્રાયોગિક કાર્ય"
ઉમેરેલું છે.

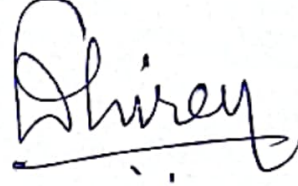
૧૦) B.R.S. SEM - 4 MINOR - 3

- COURSE NAME :- AGRONOMY ને બદલે HORTICULTURE &
FORESTRY માં

COURSE TITLE :- AGRI. ENGINEERING - 4 રહેશે.

- COURSE NAME :- HORTICULTURE & FORESTRY ને બદલે
AGRONOMY માં

COURSE TITLE :- "MANAGEMENT & RECLAMATION OF SALINE,
SODIC & ACIDIC SOILS" રહેશે.

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

BHAKTA KAVI NARSINH MEHTA UNIVERSITY

JUNAGADH

FACULTY OF ARTS

(NEP – 2020)

ORDINANCES AND RULES

FOR

BACHELORE OF RURAL STUDIES

BRS SEM -1

(Amended rules as on June-2023)

Bhakta Kavi Narsinh Mehta University

Junagadh-362263

Website : www.bknmu.edu.in

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

BKNMU_Rural Faculty BRS(Honours)																		Qualification	
NCRF Credit Level	Sem	Major (Core)		Minor (Elective))		Multi/Inter Disciplinary		Ability Enhancement Course (AEC)		Skill Enhancement Course(SEC) /Internship		Value Added Course (VAC)		RP/OJT	Total				
		Course	Credit	Course	Credit	Course	Credit	Course	Credit	Course	Credit	Course	Credit		Course	Credit			
4.5 FIRST YEAR	1	2	8	1	4	1	4	1	2	1	2	1	2 (IKS)		07	22			
	2	2	8	1	4	1	4	1	2	1	2	1	2 (VAC)		07	22			
1st Year		04	16	02	08	02	08	02	04	02	04	02	04		14	44			
5.0 SECOND YEAR	3	3	12	0	0	1	4	1	2	1	2	1	2 (IKS)		07	22			
	4	3	12	1	4	0	0	1	2	1	2	1	2 (VAC)		07	22			
2nd YEAR		10	40	03	12	03	12	04	08	04	08	04	08		28	88			
5.5 THIRD YEAR	5	3	12	2	8	0	0	0	0	1	2	0	0		06	22			
	6	3	12	1	4	0	0	1	2	0	4 (Internship)	0	0		05	22			
3rd YEAR		16	64	06	24	03	12	05	10	05	14	04	08		39	132			
6.0 FOURTH YEAR	7	3	12	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	6(OJT)	04	22			
	8	3	12	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	6(OJT)	04	22			
4th YEAR		22	88	08	32	03	12	05	10	05	14	04	08	12	47	176			
6.0 FOURTH YEAR	7	3	12	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	6 (RP)	04	22			
	8	3	12	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	6 (RP)	04	22			
4th YEAR		22	88	08	32	03	12	05	10	05	14	04	08	12	47	176			

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

BHAKTA KAVI NARSINH MEHTA UNIVERSITY, JUNAGADH

Faculty of Rural Studies

B.R.S. (KRUSHIGOPALAN)

Credit Frame Work for BRS Programme (Honours) As Per NEP - 2020

SEMESTER – 1

Sr. No	Course Category	Course Name	Course Title	Credit		Weekly Teaching Hours.		Evaluation Weightage			
				Theory	Prac. = Total	Theory	Prac.	Internal	External		Total
									Theory	Prac.	
1.	Major (Core - 1)	1.AGRONOMY	Soil Science	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		2.ANIMAL HUSBANDRY	Animal Physiology - 1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		3. HORTICULTURE & FORESTRY	Fundamental of Horticulture – 1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		4. RURAL EXTENSION	Rural Extension – 1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
2.	Major (Core - 2)	1.AGRONOMY	Principles Of Crop Production	4	0 = 4	4	0	30	70	0	100
		2.ANIMAL HUSBANDRY	Domestic Animals & cattle Breeds	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		3.HORTICULTURE & FORESTRY	Fundamental of Forestry – 1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		4. RURAL EXTENSION	Panchayati Raj	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
3.	Minor (Elective)	1. Plant Protection and Pesticide management	Plant Protection and Pesticide management-1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		2. SOIL SCIENCE	Fundamental of Soil Science	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		3. Agronomy	Plant Protection and Pesticide management-1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		4. Horticulture & Forestry	Plant Protection and Pesticide management-1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		5. Animal Husbandry	Animal Physiology - 1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
		6. Rural Extension	Rural Extension – 1	3	1 = 4	3	2	30	50	20	100
4.	Multi/ Inter Disciplinary	1. Agri Engineering	Agri Engineering -1	3	1=4	3	2	30	50	20	100
		2. History of Indian Culture	History of Indian Culture -1	4	0=4	4	0	30	70	0	100
		3. Art in Education	Art in Education - 1	4	0=4	4	0	30	70	0	100
		4. Hindi	Chayanit kahanikar Premchand	4	0=4	4	0	30	70	0	100
5.	Ability Enhancement Course (<u>AEC</u>)	1. Hindi	As per ARTS Faculty	2	0=2	2	0	25	25	0	50
		2. English	As per ARTS Faculty	2	0=2	2	0	25	25	0	50
		3. Gujarati	As per ARTS Faculty	2	0=2	2	0	25	25	0	50
6.	Skill Enhancement Course (<u>SEC</u>)	1.Agri Engineering	Computer Education -1	2	0=2	2	0	25	25	0	50
		2. Krushi Shram Sikshan	Krushi Shram Sikshan - 1	1	1=2	1	2	25	25	10	50

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

		3. Hindi	Hindi anuvad lekhan aur Devnagri lipi	2	0=2	2	0	25	25	0	50
7.	VALUE ADDED COURSE (IKS)	1. Indian Knowledge System	Indian Knowledge System - 1	2	0=2	2	0	25	25	0	50

U.G. SEM-1 NEP -2020 PAPER STYLE

ચાર (૦૪) ક્રેડીટ ધરવતા વિષયના

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ -૫૦ માર્ક્સ સમય :૦૨ કલાક

Q.1..... (10 Marks)

OR

Q.1.....

Q.2..... (10 Marks)

OR

Q.2.....

Q.3..... (10 Marks)

OR

Q.3.....

Q.4..... (10 Marks)

OR

Q.4.....

Q.5..... (10 Marks)

OR

Q.5.....

બે(૦૨) ક્રેડીટ ધરવતા વિષયના

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ -૨૫ માર્ક્સ સમય :૦૧ કલાક

Q.1..... (10 Marks)

OR

Q.1.....

Q.2..... (10 Marks)

OR

Q.2.....

Q.3..... (5 Marks)

OR

Q.3.....

- જે તે વિષયના સિલેબસ અને જે તે વિષયની ક્રેડિટને ધ્યાન માં રાખી સિલેબસ અને ઉપરોક્ત પ્રશ્નપત્રના પરિરૂપ મુજબ પેપર સેટ કરવાનું રહેશે .

- સિલેબસના યુનિટના ગુણભાર જળવાઈ રહે તે મુજબ પેપર સેટ કરવાનું રહેશે.

- નીચે જણાવ્યા મુજબ યુનિવર્સિટીની વેબસાઈટ ઉપર સિલેબસ જોઈ શકશે.

<https://www.bknmu.edu.in> - Academic - Syllabus ઉપર As Per NEP મુજબની જે તે વિદ્યાશાખા પસંદ કરી જે તે વિષયનો સિલેબસ જોઈ શકશે.

- પેપર સેટરે જે તે વિષય નો સંપૂર્ણ સિલેબસ જોવાનો રહેશે અને ઉપરોક્ત પેપર સ્ટાઇલ પ્રમાણે જ પેપર સેટ કરવાનું રહેશે.

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Major-1	Agronomy	Soil Science	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

Objective:

1. To make students aware of the importance soil in agriculture
2. To make students aware of the basics of soil, soil formation, soil components, soil system
3. To make students familiar with various types of soil classification

Abilities:

1. Study of this course definitely develops curiosity among students about Soil: The mother of all Plants, Animals and Man
2. Study of this course increases knowledge of students about basics of soil
3. It helps to make students aware of role of soil in plant growth

Unit: 1 પૃથ્વીનું ભૂપડ : સ્થળમંડળ , જમીનની રચના – જમીન બનાવતા પરિબલો
25%

- 1.1 સ્થળમંડળ અને ભૂપૃષ્ઠ
- 1.2 જમીન બનાવતા ખડકો અને ખનીજો
- 1.3 જમીનની વ્યાખ્યા
- 1.4 જમીનની રચના-ખડકોનો અપક્ષય
- 1.5 જમીનનો પ્રોફાઇલ-ભૂસ્તરીય રચના
- 1.6 જમીનના ઘટકો
- 1.7 જમીન પ્રણાલી કે તંત્ર
- 1.8 જમીનના કાર્યો

Unit: 2 જમીનનું વર્ગીકરણ

25%

- 2.1 ભૂસ્તરશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ જમીનનું વર્ગીકરણ
- 2.2 ભૌતિક અને રાસાયણિક ગુણધર્મો આધારિત જમીનનું વર્ગીકરણ
- 2.3 પોત આધારિત જમીનનું વર્ગીકરણ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

Unit: 3 જમીનના ભૌતિક ગુણધર્મો

25%

- 3.1 જમીનનું પોત એટલે શું?
- 3.2 જમીનના પ્રાથમિક કણો અને તેના ગુણધર્મો
- 3.3 જમીનનું પ્રત કે બાંધો અને તેના પ્રકારો
- 3.4 જમીનમાં બાંધો બનવાની ક્રિયાને અસર કરતા પરિબળો
- 3.5 જમીનના બાંધાના નાશ થવાના કારણો
- 3.6 ખેતીમાં જમીનના બાંધાનું મહત્વ
- 3.7 જમીનની કૃષિ યોગ્યતા-પાહ
- 3.8 જમીનની દઢતા એટલે શું?
- 3.9 જમીનની દઢતાને અસર કરતા જમીનના ભૌતિક ગુણધર્મો

Unit: 4 જમીનનો ભેજ

25%

- 4.1 જમીનના ભેજની અગત્યતા
- 4.2 જમીનમાં રહેલ ભેજના પ્રકારો
- 4.3 જમીન ભેજના માપકો-નિયંત્રકો

Practical :

1. જમીનનો નમૂનો લેવાની પદ્ધતિ
2. જમીન પ્રોફાઈલનો અભ્યાસ કરવો
3. ખેતરમાં જમીનનું પોત નક્કી કરવાની રીત
4. જમીનના પોતના સમબાજુ ત્રિકોણનો ઉપયોગ કરી જમીનનું પોત નક્કી કરવું

સંદર્ભ:

૧. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા - બાબુભાઈ અવરાણી
૨. જમીન વિજ્ઞાન - હિરાલાલ મગનલાલ દેસાઈ

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Major-1	Animal Husbandry	Animal Physiology -1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

Objective & Outcomes:

1. To understand importance of physiology functions in cattle.
2. To know and explained the important process like reproduction, fertilization, and implantation of embryo in cattle.
3. To know and explained the important process like muscle contraction and animal cell & division
4. To know and explained the important of sensory organs nervous system.

Theory:

UNITE: 01: **25%**

A: Importance of physiological function of body fluid.

B: Type and organs of nervous system.

UNITE: 02: **25%**

A: Structure of animal's cell and plant cell.

B: Types of cell division

UNITE: 03: **25%**

A. Mechanism of gametogenesis.

B: Spermatogenesis

C: Oogenesis

D. Sensory organs and their functions.

UNITE: 04: **25%**

A: Ovulation and fertilization.

B: Implantation and Fetal development.

C: Type and structure of muscular system.

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

PRACTICAL:

- (1) To study Compound Microscope.
- (2) To study Structure of animal's cell.
- (3) To study Types of Muscles of cattle.
- (4) To study Cell division.
- (5) To study external part of eye and ear of cattle.
- (6) To study the process of gametogenesis.
- (7) To study the type of Placenta.

Reference Books:

- (1) "PashuVyavastha" (Gujarati) - A.D. Dave & Lakshman Patel
- (2) "PashuMadarog&Prasuti Vigyan Part – 1,2,3" (Gujarati) – S.B.Kodagali and B.K.Bhavsar
- (3) "PashuChikitsa Vigyan Na Mul Tatvo" (Gujarati) – Buch and Buch
- (4) Animal Gynecology and Veterinary Obstetrics – part 2 and 3
- (5) A Text Books of Animal Husbandry by – G.C.Benerjee

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Major-1	Horticulture & Forestry	Fundamental of Horticulture -1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

OBJECTIVES:

- 1 students aware with fundamental principles of horticulture
- 2 students get theoretical as well as practical knowledge of horticulture science so useful in progressive farming
- 3 create self-employment source

LEARNING OUTCOMES:

- 1 got practical knowledge about horticulture crops
- 2 it will be helpful for self-employment
- 3 It is also useful in own horticulture cultivation
- 4 Students know about different government schemes and get benefit from them

THEORY:

UNIT-1 horticulture and its branch such as pomology, olericulture, silviculture, floriculture and preservation, what is preservation 25%

- Method of preservation
- Jam preparation
- Mango pulp preservation

UNIT-2 importance of horticulture (fruit crops) 25%

- Problems of fruit crops and their solution.
- Name of important flower plants, creepers, and trees useful in garden
- Importance of floriculture

UNIT-3 method of fruit planting 25%

- Care during fruit plantation
- Care after fruit plantation

UNIT-4 Importance of water in fruit crops 25%

- Method of irrigation and their merits and demerits
- Fertilizer, its importance and method of application in fruit crops

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

PRACTICAL:

1. reparation of jam
2. preparation of tomato ketchup
3. visit to a orchard
4. get knowledge about different irrigation methods
5. different method of fruit plantation

REFERENCES :

- 1 Fal ane Ful (gujrati edition –march-2015)
Pub: Director of extention education J. A. U.- Junagadh
- 2 Falpako (gujrati edition –march-2013)
Pub: Director of extention education,.A. A.U. Anand
- 3 Fal vishesank (gujrati edition)
Pub: Krushigovidya, anand Kendra (G.A.U.)-Anand
- 4 Fal Vidhya- Ismail nagori and Babubhai Avrani
- 5 Faloudhiyan vidhya -1, Dr. A. S. Majmudar
- 6 Bag na Fulo-Vishnusvarup. Anu Inmail Nagori

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Major-1	Rural Extension	Rural Extension-1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

હેતુઓ :

૧. વિદ્યાર્થીઓ વિસ્તરણ શિક્ષણ ની અસરો ,ઉપયોગિતા જાણે.
૨. વિસ્તરણ શિક્ષણમાં ઉપયોગી દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનનો પરિચય કેળવશે.
૩. કૃષિ ક્ષેત્રે અને ગામ વિકાસ માટેવિસ્તરણ શિક્ષણ નં મહત્વ સમજે.

ક્ષમતાઓ / સિદ્ધિઓ :-

૧. વિદ્યાર્થીઓ વિસ્તરણ શિક્ષણ ની ઉપયોગિતા થી પરિચિત થશે .
૨. વિસ્તરણ શિક્ષણમાં ઉપયોગી દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનનો પરિચય કેળવે.
૩. કૃષિ ક્ષેત્રે અને ગામ વિકાસ માટેવિસ્તરણ શિક્ષણ નં મહત્વ સમજશે.

અભ્યાસક્રમ :

૧. વિસ્તરણ શિક્ષણનં મહત્વ ,તેની અસરો અને ઉપયોગિતા. 25%
૨. દ્રશ્ય શ્રાવ્ય સાધનનો નું મનોવૈજ્ઞાનિક મહત્વ 25%
૩. વિસ્તરણ શિક્ષણ વધુ અસરકારક બનાવવા માટે દ્રશ્ય શ્રાવ્ય સાધનનો પરિચય અને તેની ઉપયોગિતા 25%
૪. ગ્રામ વિકાસમાં વિસ્તરણ શિક્ષણ મહત્વ અને ઉપયોગિતા, કૃષિ પશુપાલન ક્ષેત્રે વિસ્તરણ શિક્ષણ મહત્વ અને ઉપયોગિતા. 25%

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

પ્રેક્ટીકલ:

૧. ગ્રામ વિકાસમાં વિસ્તરણ કાર્ય)યોજનાઓ ,કાર્યક્રમો (ની ઉપયોગિતા જાણવી.
- ૨.વિસ્તરણ કાર્યકરો ગ્રામ વિકાસ માટે કયા કયા સાધનનો ઉપયોગ કરે છે તે જાણવું.
૩. કૃષિ અને પશુપાલનના વિકાસ માટે ગ્રામીણ ક્ષેત્રે ઉપલબ્ધ સેવાઓ જાણવી.

સિદ્ધિઓ અને ક્ષમતાઓ :

૧. ગ્રામવિકાસમાં વિસ્તરણ શિક્ષણ ની ઉપયોગ કરી શકે છે.
૨. વિવિધ દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનનો ઉપયોગ કરી શકે છે.
૩. કૃષિ પશુપાલન અને અન્ય ગ્રામીણક્ષેત્રો ના વિકાસમાં ફાળો આપી શકે.

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- ૧.વિસ્તરણ શિક્ષણ ના મૂળ તત્વો – ધીરજ ધાકન
૨. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ – બાબુભાઈ સીવરાણી
૩. સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ -બાબુભાઈ અવરાણી

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Major-2	Agronomy	Principle of Crop Production	4+0	60	30	70	0	100	2.5 Hrs

Objective:

1. To make students aware of various factors influencing crop production
2. To make students more knowledgeable about different improved agronomical practices
3. To make students familiar with various types of field works related to agriculture

Abilities:

1. Study of this course definitely develops curiosity among students to know advance technology in agriculture
2. Study of this course increases knowledge of students about basic principles related to crop cultivation

Unit: ૧ છોડ અને જમીન વચ્ચેનો સંબંધ , છોડના વિકાસ માટે જરૂરી પોષક તત્વો 25%

- 1.1 છોડ અને જમીન વચ્ચેનો સંબંધ – સમજૂતી
- 1.2 છોડની વૃદ્ધિને અસર કરતા પરિબલો
- 1.3 છોડ માટેના આવશ્યક પોષક તત્વો
- 1.4 પ્રાથમિક પોષક તત્વોના કાર્યો, ઉણપના ચિહ્નો, વધુ પ્રમાણની અસર અને તેના સ્ત્રોત
- 1.5 જમીનમાં પોષક તત્વોની અસમતુલાનું નિવારણ
- 1.6 ખાતરોના કાર્યક્ષમ ઉપયોગ માટે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દાઓ
- 1.7 ખાતરો આપવાની પદ્ધતિઓ

Unit: 2 ખેડ**25%**

- 2.1 ખેડ એટલે શું? ખેડના હેતુઓ
- 2.2 ખેડના પ્રકાર
 - 2.2.1 પ્રાથમિક ખેડ-તેની ઊંડાઈ અને સંખ્યા
 - 2.2.2 વચલી ખેડ
 - 2.2.3 પાછલી ખેડ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

2.3 બીજની વાવણી માટે જમીનની તૈયારી

2.4 ખેડની મર્યાદાઓ

2.5 ઓછામાં ઓછી ખેડ

Unit: 3 બીજ અને તેની વાવણી

25%

3.1 બીજની અગત્યતા અને બીજના ગુણધર્મો

3.2 વાવણી પહેલા બીજને આપવામાં આવતી જુદી જુદી માવજતોના હેતુઓ

3.3 વાવણીની રીતો

3.4 રોપણીની રીતો

3.5 વાવણીનું અંતર અને તેને અસર કરતા પરિબળો

3.6 વાવણીની ઊંડાઈ

Unit: 4 વાવેતર બાદ પાકની પાછલી સંભાળ , પાક ઉત્પાદનમાં ઓછી ખર્ચાળ અને બિન ખર્ચાળ પદ્ધતિઓ / ખેત કાર્યો / કાર્યક્ષમ ઉપયોગ

25%

4.1 પાકને પારવવો અને ખાલા પૂરવા

4.2 માટી ચઢાવવી

4.3 નીકપાળા બનાવવા

4.4 નિતાર નીક બનાવવી

4.5 વેલા ચઢાવવા

4.6 છાંટણી

4.7 પૂર્તિ ખાતર આપવું

4.8 આંતર ખેડ

4.9 પાક સંરક્ષણ

4.10 હિમથી રક્ષણ

4.11 સૂર્યના તાપથી રક્ષણ

4.12 પવનથી રક્ષણ

4.13 ખર્ચ વગરની / ઓછા ખર્ચવાળા ખેતી કાર્યો

4.14 બાયો ટેકનોલોજી અને આધુનિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ

4.15 પાક પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

4.16 ખેત સાધન – સામગ્રીનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગ

4.17 મૂલ્ય વૃદ્ધિ

સંદર્ભ:

૧. જમીન વ્યવસ્થા અને પાક ઉત્પાદન - ડૉ. એ.એસ.પટેલ અને ડૉ. આર.એસ.જોષી
૨. જમીન વિજ્ઞાન - હિરાલાલ મગનલાલ દેસાઈ
૩. કૃષિ ગોવિદ્યા - સૂકી ખેતી વિશેષાંક
૪. ખેડૂત માર્ગદર્શિકા - કૃષિ મહોત્સવ-૨૦૦૫, JAU. JUNAGADH

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Major-2	Animal Husbandry	Domestic Animals & Cattle breeds	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

Objective:

1. To understand importance of domestic animals in human life.
2. To know the contribution of animal in Indian economy.
3. To know cattle rearing.
4. To identify different breed of foreign and indigenous breeds of cattle.

Ability:

1. Student will able to explain all body system of cattle.
2. Student will get ability regarding different rearing methods of Domestic animals.

Theory:

UNITE: 01: 25%

A: Origin & Domestication of Animals.

B: Zoological Classification of Common Domestic Animals.

UNITE: 02: 25%

A. Contribution of Animals in Human Development & Importance of Animal

B. Husbandry for Rural Economic.

UNITE: 03: 25%

A. Classification of Cattle Breeds & Important Indian Cattle Breeds and their Characteristics.

B. Important Buffalo Breeds and their Characteristics.

UNITE: 04: 25%

A: Important Foreign Cow Breeds and its Classification & H.F. and Jersey Cow Characteristics.

B: Cross-breeding And Cross Breeds Cow's Advantage and Disadvantages.

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

PRACTICAL:

- (1) Character study of a Gir Cow.
- (2) Character study of a Kankrej Cow.
- (3) Character study of a jersey Cow.
- (4) Character study of a Jafarabadi Buffalo.
- (5) Character study of a Bunny Buffalo.

Reference Books:

- (1) "Pashu Vyavastha" (Gujarati) - A.D. Dave & Lakshman Patel
- (2) "ViyavaharuGopalan" (Gujarati) – KrushnalalShukal
- (3) "PashuSanvardhan" (Gujarati) – R.K. Shukal
- (4) Animal Gynecology and Veterinary Obstetrics – part 2 and 3

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Major-2	Horticulture & Forestry	Fundamental of Forestry-1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

OBJECTIVES:

1. students aware with fundamental principles of horticulture
2. students get theoretical as well as practical knowledge of horticulture science so useful in progressive farming
3. create self-employment source
4. Get information about forest and forest plants

LEARNING OUTCOMES

1. got practical knowledge about horticulture crops
2. it will be helpful for self-employment
3. It is also useful in own horticulture cultivation
4. Students know about different government schemes and get benefit from them

THEORY:**UNIT-1 what is forest****25%**

- Importance of forest
- By products of forest and its use
- Bio diversity and its importance

UNIT-2 what is agro forestry**25%**

- Importance of agro forestry
- Types of agro forestry
- protection of forest
- To fire
- To man and animals
- To parasites

UNIT-3 forest nursery**25%**

- Importance of nursery
- Different types of beds

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

- Management of forest nursery

UNIT-4 Cultivation of important forest plants

25%

- Teak
- Aloe vera
- bamboo

PRACTICAL:

- 1 Visit to a forest nursery
- 2 Visit to a medicinal garden
- 3 Preparation of bed for seedlings
- 4 Collect information about forest plants
- 5 Study about rooting media

REFERENCES

1. Fal ane Ful (gujrati edition –march-2015)
 - a. Pub: Director of extension education J. A. U.- Junagadh
2. Falpako (gujrati edition –march-2013)
 - a. Pub: Director of extension education ,A. A.U. Anand
3. Fal vishesank (gujrati edition)
 - a. Pub : Krushigovidya, anand Kendra (G.A.U.)-Anand
4. Fal Vidhya- Ismail nagori and Babubhai Avrani
5. Faloudhiyan vidhya -1, Dr. A. S. Majmudar
6. Bag na Fulo-Vishnusvarup. Anu Inmail Nagori

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Major-2	Rural Extension	Panchayati Raj	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

હેતુઓ:-

- (૧) વર્તમાન ત્રિ-સ્તરીય પંચાયત વ્યવસ્થાની જાણકારી પ્રાપ્ત કરવી.
- (૨) પંચાયતની જુદી-જુદી સમિતિઓનો પરિચય, બંધારણ અને કાર્યોની જાણકારી પ્રાપ્ત કરવી.
- (૩) પ્રાચીન સમયમાં ચાલતી પંચાયત પ્રથાઓની માહિતી પ્રાપ્ત કરવી.

ક્ષમતાઓ / સિદ્ધિઓ :-

- (૧) સમજદાર નાગરિક બની ગ્રામપંચાયતમાં ભાગીદાર/ જાણકાર બને છે.
- (૨) સરપંચ/ ઉપસરપંચ/ પંચાયત સભ્ય બની ગ્રામવિકાસ માં પોતાનો ફાળો આપે છે.
- (૩) જવાબદારી, હક્કો અને ફરજો પ્રત્યે જાગૃત બની વિકેન્દ્રીકરણ માં પોતાનો ફાળો આપે.

અભ્યાસક્રમ:-

એકમ – ૧. પ્રાચીન સમયમાં ચાલતી પંચાયત પ્રથાઓ અને તે તૂટવાના કારણો. 25%

એકમ – ૨. વર્તમાન પંચાયત પ્રથા અને તેનું બંધારણ – સમિતિઓ. , પંચાયતના કાર્યો અને પંચાયત પ્રથાની નબળાઈઓ. 25%

એકમ – ૩ . પંચાયતરાજ વ્યવસ્થાનો વિકેન્દ્રીકરણનો ખ્યાલ. 25%

એકમ – ૪ . ગ્રામવિકાસમાં પંચાયતી રાજવ્યવસ્થાની ભૂમિકા અને ગુજરાત તથા ભારતમાં પંચાયત પ્રથાનો ઇતિહાસ. 25%

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

- પ્રેક્ટિકલ :-
- (૧) પંચાયત દ્વારા ચાલતા ગ્રામવિકાસ ના કાર્યક્રમો જાણવા.
 - (૨) સરપંચ અને મંત્રી/તલાટીની મુલાકાત દ્વારા તેના કાર્યો જાણવા.
 - (૩) તાલુકા/ જિલ્લા પંચાયતની મુલાકાત લેવી.

- સંદર્ભગ્રંથો:-
- (૧) ભારત માં પંચાયતરાજ - બી.સી.શાહ
 - (૨) પંચાયતરાજ - સામયિક
 - (૩) ભારતમાં ગ્રામવિકાસ –બાબુભાઈઅવરાણી

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Minor (Elective)	Plant Protection & Pesticide Management	Plant Protection & Pesticide Management -1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

હેતુઓ :

- ૧ .ખેતી અંગેના જુના ખ્યાલો સદર્ભે નવા ખ્યાલો જાણે.
- ૨ .પ્રાકૃતિક ખેતી અંગે જાણે.
- ૩ .દેશી ગાય અને ખેતીનો સંબંધ જાણે.
- ૪ .કીટકો ની જીવનપ્રક્રિયા જાણે.

ક્ષમતાઓ :

- ૧ .વિદ્યાર્થી પ્રકૃતિ સાથે તાલ મેળવી શકશે.
- ૨ .વિદ્યાર્થી ઝેર મુક્ત ખેતીને વાત સમજાવી શકે.
- ૩ .કીટકોનું નિયંત્રણ કુદરતી રીતે કરી શકે.

અભ્યાસક્રમ :

UNIT-1ખેતી ના જુના ખ્યાલો અને પ્રાકૃતિક ખેતીના નવા ખ્યાલો.

૨૫ %

1. જીવામૃત
2. આવરણ
3. વાપ્સા
4. સહજીવન/જૈવ વિવિધતા

– UNIT 2 : કીટકોનું જીવનચક્ર

૨૫ %

1. અપૂર્ણ કયાંતરણ
2. પૂર્ણ કયાંતરણ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

– UNIT 3 : કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓ

૨૫ %

1. કુદરતી કીટક નિયંત્રણ
2. મનુષ્ય યોજીત કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓ
 - ભૌતિક યાંત્રિક નિયંત્રણ પદ્ધતિ
 - ખેતી પદ્ધતિ દ્વારા નિયંત્રણ
 - કાનૂની નિયંત્રણ
 - જૈવિક નિયંત્રણ
 - રાસાયણિક કીટક નિયંત્રણ (માત્ર ખ્યાલ)
 - સંકલિત કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિ

– UNIT 4 : દેશી ગાયની લાક્ષણિકતાઓ , વનસ્પતિ આધારિત કીટક નાશક દવાઓ ૨૫ %

1. નીમાંસ
2. અગ્નિઅસ્ર
3. બ્રહ્માસ્ર
4. દશપર્ણઅર્ક

પ્રેક્ટીકલ :

૧. જીવામૃત બનાવવાની રીત
૨. ઘનજીવામૃત બનાવવાની રીત
- ૩ .પ્રકાશ પિંજરનો અભ્યાસ
- ૪ .ફેરોમોન ટ્રેપનો અભ્યાસ
- ૫ .દશપર્ણઅર્ક બનાવવાની રીત

સંદર્ભગ્રંથ :

૧. સંપૂર્ણ પાક સંરક્ષણ ભાગ – ૧ -બાબુભાઈ અવરાણી
- ૨ .દેશી ગૌ એક કલ્પવૃક્ષ કૃષિ સંસ્કૃતિ – શ્રી સુભાષ પાલેકર
- ૩ .આધ્યાત્મિક કૃષિમે સહજીવન કેસે હો -શ્રી સુભાષ પાલેકર
- ૪ .ખર્ચ વગરની ખેતી લાવશે હરિયાળી ક્રાંતિ – સંપાદક :ગોવિંદભાઈ ટીબડીયા

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Minor (Elective)	Soil Science	Fundamental of Soil Science	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

Objective:

1. To make students aware of the importance soil in agriculture
2. To make students aware of the basics of soil, soil formation, soil components, soil system
3. To make students familiar with various types of soil classification

Abilities:

1. Study of this course definitely develops curiosity among students about Soil: The mother of all Plants, Animals and Man
2. Study of this course increases knowledge of students about basics of soil It helps to make students aware of role of soil in plant growth

Unit: 1 પૃથ્વીનું ભૂપડ: સ્થળમંડળ, જમીનની રચના – જમીન બનાવતા પરિબલો 25%

- 1.1 સ્થળમંડળ અને ભૂપૃષ્ઠ
- 1.2 જમીન બનાવતા ખડકો અને ખનીજો
- 1.3 જમીનની વ્યાખ્યા
- 1.4 જમીનની રચના-ખડકોનો અપક્ષય
- 1.5 જમીનનો પ્રોફાઇલ-ભૂસ્તરીય રચના
- 1.6 જમીનના ઘટકો
- 1.7 જમીન પ્રણાલી કે તંત્ર
- 1.8 જમીનના કાર્યો

Unit: 2 જમીનનું વર્ગીકરણ 25%

- 2.1 ભૂસ્તરશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ જમીનનું વર્ગીકરણ
- 2.2 ભૌતિક અને રાસાયણિક ગુણધર્મો આધારિત જમીનનું વર્ગીકરણ
- 2.3 પોત આધારિત જમીનનું વર્ગીકરણ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

Unit: 3 જમીનના ભૌતિક ગુણધર્મો

25%

- 3.1 જમીનનું પોત એટલે શું?
- 3.2 જમીનના પ્રાથમિક કણો અને તેના ગુણધર્મો
- 3.3 જમીનનું પ્રત કે બાંધો અને તેના પ્રકારો
- 3.4 જમીનમાં બાંધો બનવાની ક્રિયાને અસર કરતા પરિબળો
- 3.5 જમીનના બાંધાના નાશ થવાના કારણો
- 3.6 ખેતીમાં જમીનના બાંધાનું મહત્વ
- 3.7 જમીનની કૃષિ યોગ્યતા-પાહ
- 3.8 જમીનની દઢતા એટલે શું?
- 3.9 જમીનની દઢતાને અસર કરતા જમીનના ભૌતિક ગુણધર્મો

Unit: 4 જમીનનો ભેજ

25%

- 4.1 જમીનના ભેજની અગત્યતા
- 4.2 જમીનમાં રહેલ ભેજના પ્રકારો
- 4.3 જમીન ભેજના માપકો-નિયંત્રકો

Practicals:

૧. જમીનનો નમૂનો લેવાની પદ્ધતિ
૨. જમીન પ્રોફાઈલનો અભ્યાસ કરવો
૩. ખેતરમાં જમીનનું પોત નક્કી કરવાની રીત
૪. જમીનના પોતના સમબાજુ ત્રિકોણનો ઉપયોગ કરી જમીનનું પોત નક્કી કરવું

સંદર્ભ:

૧. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા - બાબુભાઈ અવરાણી
૨. જમીન વિજ્ઞાન હિરાલાલ મગનલાલ દેસાઈ

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Minor (Elective)	Agronomy	Plant Protection & Pesticide Management -1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

હેતુઓ :

- ૧ .ખેતી અંગેના જુના ખ્યાલો સદર્ભે નવા ખ્યાલો જાણે.
- ૨ .પ્રાકૃતિક ખેતી અંગે જાણે.
- ૩ .દેશી ગાય અને ખેતીનો સંબંધ જાણે.
- ૪ .કીટકો ની જીવનપ્રક્રિયા જાણે.

ક્ષમતાઓ :

- ૧ .વિદ્યાર્થી પ્રકૃતિ સાથે તાલ મેળવી શકશે.
- ૨ .વિદ્યાર્થી ઝેર મુક્ત ખેતીને વાત સમજાવી શકે.
- ૩ .કીટકોનું નિયંત્રણ કુદરતી રીતે કરી શકે.

અભ્યાસક્રમ :

UNIT-1ખેતી ના જુના ખ્યાલો અને પ્રાકૃતિક ખેતીના નવા ખ્યાલો. ૨૫ %

5. જીવામૃત
6. આવરણ
7. વાપ્સા
8. સહજીવન/જીવ વિવિધતા

– UNIT 2 : ક્ષેત્રપાકો માં આવતા કીટકો નો પરિચય , કીટકોનું જીવનચક્ર ૨૫ %

- અપૂર્ણ કયાંતરણ
- પૂર્ણ કયાંતરણ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

– UNIT 3 : કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓ

૨૫ %

૩. કુદરતી કીટક નિયંત્રણ
૪. મનુષ્ય યોજીત કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓ
 - ભૌતિક યાંત્રિક નિયંત્રણ પદ્ધતિ
 - ખેતી પદ્ધતિ દ્વારા નિયંત્રણ
 - કાનૂની નિયંત્રણ
 - જૈવિક નિયંત્રણ
 - રાસાયણિક કીટક નિયંત્રણ (માત્ર ખ્યાલ)
 - સંકલિત કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિ

– UNIT 4 : દેશી ગાયની લાક્ષણિકતાઓ , વનસ્પતિ આધારિત કીટક નાશક દવાઓ ૨૫ %

- નીમાંસ
- અગ્નિઅસ્ર
- બ્રહ્માસ્ર
- દશપર્ણઅર્ક

પ્રેક્ટીકલ :

૧. જીવામૃત બનાવવાની રીત
૨. ઘનજીવામૃત બનાવવાની રીત
- ૩ .પ્રકાશ પિંજરનો અભ્યાસ
- ૪ .ફેરોમોન ટ્રેપનો અભ્યાસ
- ૫ .દશપર્ણઅર્ક બનાવવાની રીત

સંદર્ભગ્રંથ :

૧. સંપૂર્ણ પાક સંરક્ષણ ભાગ – ૧ -બાબુભાઈ અવરાણી
- ૨ .દેશી ગૌ એક કલ્પવૃક્ષ કૃષિ સંસ્કૃતિ – શ્રી સુભાષ પાલેકર
- ૩ .આધ્યાત્મિક કૃષિમે સહજીવન કેસે હો -શ્રી સુભાષ પાલેકર
- ૪ .ખર્ચ વગરની ખેતી લાવશે હરિયાળી ક્રાંતિ – સંપાદક :ગોવિંદભાઈ ટીંબડીયા

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Minor (Elective)	Horticulture & Forestry	Plant Protection & Pesticide Management -1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

હેતુઓ :

- ૧ .ખેતી અંગેના જુના ખ્યાલો સદર્ભે નવા ખ્યાલો જાણે.
- ૨ .પ્રાકૃતિક ખેતી અંગે જાણે.
- ૩ .દેશી ગાય અને ખેતીનો સંબંધ જાણે.
- ૪ .કીટકો ની જીવનપ્રક્રિયા જાણે.

ક્ષમતાઓ :

- ૧ .વિદ્યાર્થી પ્રકૃતિ સાથે તાલ મેળવી શકશે.
- ૨ .વિદ્યાર્થી ઝેર મુક્ત ખેતીને વાત સમજાવી શકે.
- ૩ .કીટકોનું નિયંત્રણ કુદરતી રીતે કરી શકે.

અભ્યાસક્રમ :

UNIT-1ખેતી ના જુના ખ્યાલો અને પ્રાકૃતિક ખેતીના નવા ખ્યાલો. ૨૫ %

- જીવામૃત
- આવરણ
- વાપ્સા
- સહજીવન/જૈવ વિવિધતા

– UNIT 2 : 2 : બાગાયતી પાકો માં આવતા કીટકો નો પરિચય ,કીટકોનું જીવનચક્ર ૨૫ %

- અપૂર્ણ કયાંતરણ
- પૂર્ણ કયાંતરણ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

– UNIT 3 : કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓ

૨૫ %

- કુદરતી કીટક નિયંત્રણ
- મનુષ્ય યોજીત કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓ
 - ભૌતિક યાંત્રિક નિયંત્રણ પદ્ધતિ
 - ખેતી પદ્ધતિ દ્વારા નિયંત્રણ
 - કાનૂની નિયંત્રણ
 - જૈવિક નિયંત્રણ
 - રાસાયણિક કીટક નિયંત્રણ (માત્ર ખ્યાલ)
 - સંકલિત કીટક નિયંત્રણ પદ્ધતિ

– UNIT 4 : દેશી ગાયની લાક્ષણિકતાઓ , વનસ્પતિ આધારિત કીટક નાશક દવાઓ ૨૫ %

5. નીમાંસ
6. અગ્નિઅસ્ર
7. બ્રહ્માસ્ર
8. દશપર્ણઅર્ક

પ્રેક્ટીકલ :

૧. જીવામૃત બનાવવાની રીત
૨. ઘનજીવામૃત બનાવવાની રીત
૩. પ્રકાશ પિંજરનો અભ્યાસ
૪. ફેરોમોન ટ્રેપનો અભ્યાસ
૫. દશપર્ણઅર્ક બનાવવાની રીત

સંદર્ભગ્રંથ :

૧. સંપૂર્ણ પાક સંરક્ષણ ભાગ – ૧ -બાબુભાઈ અવરાણી
૨. દેશી ગૌ એક કલ્પવૃક્ષ કૃષિ સંસ્કૃતિ – શ્રી સુભાષ પાલેકર
૩. આધ્યાત્મિક કૃષિમે સહજીવન કેસે હો -શ્રી સુભાષ પાલેકર
૪. ખર્ચ વગરની ખેતી લાવશે હરિયાળી ક્રાંતિ – સંપાદક :ગોવિંદભાઈ ટીબડીયા

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Se m	Category of course	Title of course	Course Title	Credi ts	Teaching Hours	Interna l Marks	Externa l Marks	Practic al marks	Tot al ma rks	Exa m Time s
1	Minor (Elective)	Animal Husbandr y	Animal Physiology -1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

Objective & Outcomes:

1. To understand importance of physiology functions in cattle.
2. To know and explained the important process like reproduction, fertilization, and implantation of embryo in cattle.
3. To know and explained the important process like muscle contraction and animal cell & division
4. To know and explained the important of sensory organs nervous system.

Theory:

UNITE: 01: **25%**

A: Importance of physiological function of body fluid.

B: Type and organs of nervous system.

UNITE: 02: **25%**

A: Structure of animal's cell and plant cell.

B: Types of cell division

UNITE: 03: **25%**

B. Mechanism of gametogenesis.

B: Spermatogenesis

C: Oogenesis

D. Sensory organs and their functions.

UNITE: 04: **25%**

A: Ovulation and fertilization.

B: Implantation and Fetal development.

C: Type and structure of muscular system.

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

PRACTICAL:

- (1) To study Compound Microscope.
- (2) To study Structure of animal's cell.
- (3) To study Types of Muscles of cattle.
- (4) To study Cell division.
- (5) To study external part of eye and ear of cattle.
- (6) To study the process of gametogenesis.
- (7) To study the type of Placenta.

Reference Books:

- (1) "PashuVyavastha" (Gujarati) - A.D. Dave & Lakshman Patel
- (2) "PashuMadarog&Prasuti Vigyan Part – 1,2,3" (Gujarati) – S.B.Kodagali and B.K.Bhavsar
- (3) "PashuChikitsa Vigyan Na Mul Tatvo" (Gujarati) – Buch and Buch
- (4) Animal Gynecology and Veterinary Obstetrics – part 2 and 3
- (5) A Text Books of Animal Husbandry by – G.C.Benerjee

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Minor (Elective)	Rural Extension	Rural Extension-1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

હેતુઓ :

૧. વિદ્યાર્થીઓ વિસ્તરણ શિક્ષણ ની અસરો ,ઉપયોગિતા જાણે.
૨. વિસ્તરણ શિક્ષણમાં ઉપયોગી દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનનો પરિચય કેળવશે.
૩. કૃષિ ક્ષેત્રે અને ગામ વિકાસ માટેવિસ્તરણ શિક્ષણ નં મહત્વ સમજે.

ક્ષમતાઓ / સિદ્ધિઓ :-

૧. વિદ્યાર્થીઓ વિસ્તરણ શિક્ષણ ની ઉપયોગિતા થી પરિચિત થશે .
૨. વિસ્તરણ શિક્ષણમાં ઉપયોગી દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનનો પરિચય કેળવે.
૩. કૃષિ ક્ષેત્રે અને ગામ વિકાસ માટેવિસ્તરણ શિક્ષણ નં મહત્વ સમજશે.

અભ્યાસક્રમ :

૧. વિસ્તરણ શિક્ષણનં મહત્વ ,તેની અસરો અને ઉપયોગિતા. 25%
૨. દ્રશ્ય શ્રાવ્ય સાધનનો નું મનોવૈજ્ઞાનિક મહત્વ 25%
૩. વિસ્તરણ શિક્ષણ વધુ અસરકારક બનાવવા માટે દ્રશ્ય શ્રાવ્ય સાધનનો પરિચય અને તેની ઉપયોગિતા 25%
૪. ગામ વિકાસમાં વિસ્તરણ શિક્ષણ મહત્વ અને ઉપયોગિતા, કૃષિ પશુપાલન ક્ષેત્રે વિસ્તરણ શિક્ષણ મહત્વ અને ઉપયોગિતા. 25%

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

પ્રેક્ટીકલ:

૧. ગ્રામ વિકાસમાં વિસ્તરણ કાર્ય)યોજનાઓ ,કાર્યક્રમો (ની ઉપયોગિતા જાણવી.
- ૨.વિસ્તરણ કાર્યકરો ગ્રામ વિકાસ માટે કયા કયા સાધનનો ઉપયોગ કરે છે તે જાણવું.
૩. કૃષિ અને પશુપાલનના વિકાસ માટે ગ્રામીણ ક્ષેત્રે ઉપલબ્ધ સેવાઓ જાણવી.

સિદ્ધિઓ અને ક્ષમતાઓ :

૧. ગ્રામવિકાસમાં વિસ્તરણ શિક્ષણ ની ઉપયોગ કરી શકે છે.
૨. વિવિધ દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનનો ઉપયોગ કરી શકે છે.
૩. કૃષિ પશુપાલન અને અન્ય ગ્રામીણક્ષેત્રો ના વિકાસમાં ફાળો આપી શકે.

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- ૧.વિસ્તરણ શિક્ષણ ના મૂળ તત્વો – ધીરજ ધાકન
૨. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ – બાબુભાઈ સીવરાણી
૩. સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ -બાબુભાઈ અવરાણી

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Multi/Inter Disciplinary	Agri Engineering	Agri Engineering-1	3+1	75	30	50	20	100	2 Hrs

હેતુઓ :

૧. વિદ્યાર્થીઓ બાંધકામના માલ સમાન થી માહિતગાર થાઈ.
૨. જળસિંચન પદ્ધતિઓ અને જળવ્યવસ્થાનથી વિદ્યાર્થીઓ માહિતગાર બને .
- ૩.તેલ યંત્રની વિવિધ બાબતો નો અભ્યાસ કરે .
- ૪.ખેતીમાં વપરાતી ઉર્જા શક્તિઓથી માહિતગાર બને .

સિદ્ધીઓ : ક્ષમતાઓ /

- ૧.વિદ્યાર્થીઓ બાંધકામ ના માલ સમાન નો પરિચય સમજાવી શકે છે
- ૨.વિદ્યાર્થીઓ અંદાજીત ખર્ચ કાઢી શકે છે .
- ૩ વિદ્યાર્થીઓ પિયત .પદ્ધતિ અંગે સમજાવી શકે.
- ૪.વિદ્યાર્થીઓ ખેતીમાં વપરાતી શક્તિ ઉર્જા નું મહત્વ સમજાવી શકે .
- ૫ .વિદ્યાર્થી ઓઈલ એન્જીન વિષે જણાવી શકે.
૬. વિદ્યાર્થીઓ ટ્રેક્ટર વિષે સમજાવી શકે છે .

અભ્યાસક્રમ

- એકમ-૧ : મકાન બાંધકામ ----- 25%
- મૂળભૂત પાયાના અંગો
 - મકાન બાંધવામાંવપરાતા માલ સામાન
 - મકાન કુવા તળાવ (નાના માધ્યમ)
- એકમ-૨ : જળ સિંચન અને જળ નિકાસ ----- 25%
- જળ સિંચન નો અર્થ અને તેના લાભાલાભ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

- જળ સિંચન ના પ્રકાર અને પિયત પદ્ધતિઓ
- જળ નિકાસ નો અર્થ અને તેના લાભાલાભ
- જળ નિકાસ પદ્ધતિ , પ્રકારો

➤ એકમ -3 : ખેતીમાં વપરાતી વિવિધ શક્તિઓ

---- 25%

- મનુષ્ય શક્તિ , પ્રાણી શક્તિ , યાંત્રિક શક્તિ, વિદ્યુતશક્તિ , સૂર્ય શક્તિ , પવન શક્તિ , પાણીશક્તિ , અણુશક્તિ
- શક્તિ સંચારણ અને તેના પ્રકારો , ઉદાહરણો

➤ એકમ ૪ : તેલ યંત્ર

---- 25%

- તેલયંત્રના સિદ્ધાંતો
- તેલયંત્ર ચાલુ અને બંધ કરતી વખતે લેવાની કાળજીઓ
- ટ્રેક્ટરનું વર્ગીકરણ અને દરેક પ્રકારના ટ્રેક્ટરની વિશેષતાઓ
- ટ્રેક્ટરની પસંદગી કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દાઓ

➤ પ્રયોગિક કાર્ય :-

૧.ખેત ઉપયોગી મકાન ના નકશા બનાવવાં.

૨. સિયાઈ યોજનાની મુલાકાત અને એહવાલ .

૩ તેલ યંત્રની ઓળખ .

➤ સંદર્ભ ગ્રંથો :

૧.કૃષિ ઈજનેરી ભાગ-૧ અને ૨ – અંબાલાલ ઈ. પટેલ

૨.પ્રાથમિક સર્વેક્ષણ – જયંતીલાલ ખખ્ખર , મણિલાલ પટેલ , ચંદુભાઈ પટેલ

૩.ખેતી ઈજનેરી – બાબુભાઈ અવરણી

૪. ઈજનેરી સાધન સામગ્રી – યુની. ગ્રા. બોર્ડ

૫. Estimating & Costing – Dr. B.N. Datta

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Multi/Inter Disciplinary	History of Indian Culture	History of Indian Culture -1	4+0	60	30	70	0	100	2.5 Hrs

હેતુઓ:

- ૧.વિદ્યાર્થીઓ ભારતના સંસ્કૃતિક ઇતિહાસથી પરિચિત બને.
- ૨.વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય સંસ્કૃતિના સંવાહક બને.
- ૩.વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય સંસ્કૃતિના સંરક્ષક બને.

સિદ્ધિઓ /ક્ષમતાઓ:

- ૧.વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય સંસ્કૃતિના ભવ્ય વારસાથી પરિચિત બની પોતે તેના સંવાહક બને.
- ૨.પ્રેયસ માંથી શ્રેયશ તરફ લઇ જતી ભારતીય સંસ્કૃતિની વિશિષ્ટતાઓને અપનાવે.
- ૩.શામાટે ભારતીય સંસ્કૃતિ જ અગ્રસરછે તે તેના ધાર્મિક આધ્યાત્મિક વિચારોનું સંકલન કરી પોતાના જીવનમાં ઉતારે
- ૪.જીવન મુલ્ય સમજી શકે.

અભ્યાસક્રમ :

એકમ-૧ .સંસ્કૃતિની સમજ વિવિધ દ્રષ્ટિ બિંદુ -વ્યાખ્યાઓ દ્વારા 25%

૧. માનવ વિકાસના વિવિધ તબક્કાઓ
૨. મનુષ્ય અને પશુઓ વચ્ચેનો તફાવત
૩. સંસ્કૃતિ અને સભ્યતા

ભારતીય સંસ્કૃતિને જાણવાની સાધન સામગ્રી ,ભારતીય સંસ્કૃતિની વિશિષ્ટતાઓ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

એકમ-2 .સિંધુ ખીણ ની સંસ્કૃતિ – તેનું નગર આયોજન

25%

રોજડી ,કુન્તાસી ,ધોળાવીરા ,લોથલ વગેરે માંથી મળતા અવશેષો ,વિશ્વની અન્ય સંસ્કૃતિ સાથે પરીચયાત્મકસંબંધ– તુલના ,આદ્યઐતિહાસિકસંસ્કૃતિઓ ,સિંધુની રાજકીય સામાજિક , આર્થિક ,ધાર્મિક સ્થિતિ

એકમ-3.આર્યોનું મૂળ વતન – આગમન ,પરિચય

25%

1. વૈદિક સાહિત્યની રચના (ચાર વેદ)
2. વૈદિક કાલીન આર્યોનું સામાજિક, રાજકીય, સંસ્કૃતિક જીવન

એકમ-૪ .અનુવૈદિક કાલીન યુગ

25%

બ્રાહ્મણ ગ્રંથો ,આરણ્યકો ,ઉપનિષદો ,રામાયણ ,મધ્યભારત નું સંસ્કૃતિક પ્રધાન અને શાસન વ્યવસ્થા

સંદર્ભગ્રંથ :

૧ .પ્રાચીન ભારત નો ઇતિહાસ–આર.કે .ધરૈયા	
૨ .સંસ્કૃતિક કે ચાર આધ્યાય	-રામધરીસિંહ દિનકર
૩ .યુગ યુગીન ભારત	-જદુનાથ સરકાર
૪ .હડપ્પા અને મોહેજો ડેરો	-હરી પ્રસાદ શાસ્ત્રી
૫ .મારુ હિંદનું દર્શન	-જવાહરલાલ નહેરુ
૬ .પ્રાચીન ભારત ભાગ – ૧ અને ૨	-પી.સી .પરીખ
૭ .ગુપ્તકાલીન ભારત	-મજમુદાર આર .જી.

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Multi/Inter Disciplinary	Art in Education	Art in Education -1	4+0	60	30	70	0	100	2.5 Hrs

હેતુઓ :

- (૧) વિદ્યાર્થી લલિતકલા,લલિતેતર કલા,અભિવ્યક્તિની કલા, વ્યાવસાયિક કલા,લોકકલા અને સાહિત્યક કલાની મહત્વતા સમજે અને જાણે
- (૨) વિદ્યાર્થી શિક્ષણના પ્રવર્તમાન પ્રવાહોની સમીક્ષા કરે અને કલાની શક્યતાનો વિકાસ કરે.
- (૩) સંગીત નૃત્ય, નાટક નું શિક્ષણમાં મહત્વ સમજે

ક્ષમતાઓ :

- (૧) સર્જનાત્મકતા,આત્મનિર્ભરતા,સ્વવિકાસ માટે શિક્ષણમાં કલાની ઉપયોગિતા નો વિકાસ થાય.
- (૨) નૃત્ય-સંગીત દ્વારા શારીરિક, માનસિક તંદુરસ્તી જાળવી શકે.

એકમ –૧. શિક્ષણમાં કલાની ભૂમિકા

૨૫ %

- (૧) પ્રસ્તાવના - શિક્ષણમાં કલા, વ્યાખ્યા,સંકલ્પના
- (૨) શિક્ષણમાં કલાનાપ્રકારો
- (૩) લલિતકલાઓસંકલ્પના અને પ્રકારો
- (૪) કલામાં હાથ હૃદય અને મગજ વચ્ચેનો સંબંધ
- (૫) કલા કૌશલ્યની વર્ગ શિક્ષણમાં ઉપયોગિતા

એકમ -

૨. નાટક – (અભિવ્યક્તિની કલા)

૨૫ %

- (૧) પ્રસ્તાવના – શિક્ષણમાં નાટકની ભૂમિકા, વ્યાખ્યા,સંકલ્પના

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

(૨) નાટ્યકલાના પ્રકારો– એકાંકી, દ્વિઅંકી, શેરીનાટક, લોક નાટક, નૃત્ય નાટક, મૂક નાટક, એકપાત્રિય અભિનય

(૩) નાટકનો ઇતિહાસ, ગુજરાતમાં નાટકનો ઇતિહાસ

(૪) પ્રસિદ્ધ નાટકકારો અને નાટક દ્વારા સર્જનાત્મક વિકાસ.

એકમ - ૩. શિક્ષણમાં સંગીત, સંકલ્પના, પ્રકારો ૨૫ %

(૧) પ્રસ્તાવના – જીવનમાં અને શિક્ષણમાં સંગીતનું સ્થાન અને મહત્વ

(૨) ગીતના પ્રકારો અને સંગીતના કૌશલ્યો

(૩) સુગમ સંગીત, શાસ્ત્રીય સંગીત ના શબ્દો નો પરિચય

(૪) ગુજરાતનાં લોકસંગીત અને તેના પ્રકારો

(૫) સંગીત શિક્ષણના ફાયદાઓ

એકમ - ૪. નૃત્ય કલા ૨૫ %

(૧) પ્રસ્તાવના – વ્યાખ્યા, ભૂમિકા અને મહત્વ

(૨) ગુજરાતનાં લોકનૃત્યો.

(૩) બાળ ગીત અને અભિનય ગીત

(૪) ગુજરાત અને ભારતના નર્તકો

(૫) ભારતીય શાસ્ત્રીય નૃત્યના પ્રકારો

સંદર્ભગ્રંથો:-

(૧) શિક્ષણમાં નાટ્ય અને કલા અમોલ પ્રકાશન – નૈનાબેન જાદવ અને જલ્પાબેન પટેલ

(૨) ગુજરાતની લોકસાંસ્કૃતિક વિરાસત જોરાવરસિંહજાદવ

(૩) નાટ્યકલા શિક્ષણ પાઠ્યક્રમ આધારિત નાટકો ડૉ.વિપિન હિમાની અને ડૉ.વિજય સેવક – સુરત

(૪) સંગીત શાસ્ત્ર – હસુયાજ્ઞિક, ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય – અમદાવાદ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

(પ) ભવાય નર્તન અને સંગીત ડો.કૃષ્ણકાંતકકડિયા, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ગુજરાત રાજ્ય,
અમદાવાદ

(ડ) આપણાં સંગીત રત્નો પ્રતિભા – બકુલ જોષીપૂરા– કુસુમ પ્રકાશન – અમદાવાદ

(ઙ) કલાનો ઇતિહાસ – રાજ્ય શિક્ષણ ભવન અમદાવાદ

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Multi / Inter Disciplinary	Hindi	Chayanit Kahanikar Premchand	4+0	60	30	70	0	100	2.5 Hrs

पाठ्यक्रम उद्देश्य :

- छात्रों को हिंदी कहानी साहित्य से परिचित करना |
- छात्रों को प्रेमचंद जी कहानियों के माध्यम से मानवीय-मूल्यों के प्रति उन्मुख करना|
- छात्रों को हिंदी के सिद्धहस्त कथाकार प्रेमचंदजी से परिचित करना |
- गंधियुगिन समाज चित्रण के द्वारा चतुरों में राष्ट्र के प्रति समर्पण भाव और सामाजिक दईत्व का गुण विकसित करना |

अभ्यासक्रम :

इकाई 1

२५ %

- प्रेमचंद जी का व्यक्तित्व-कृतित्व
- ‘कफ़न’ कहानी का समग्रलक्षी मुल्यांकन

इकाई २

२५ %

- ‘ईदगाह’ कहानी का समग्रलक्षी मुल्यांकन
- ‘पंचपरमेश्वर कहानी का समग्रलक्षी मुल्यांकन

इकाई ३

२५ %

- ‘नमक का दारोगा ‘ कहानी का समग्रलक्षी मुल्यांकन

इकाई ४

२५ %

- ‘सुजान भगत ‘ कहानी का समग्रलक्षी मुल्यांकन

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

संदर्भ ग्रंथ :

1. हिंदी साहित्य का इतिहास : सं. डॉ. नगेन्द्र — नेशनल पब्लिशिंग हॉउस, नयी दिल्ली.
2. हिंदी साहित्य की प्रमुख कृति और कृतिकार : डॉ. नरेन्द्र भानवत — अनुपम प्रकाशन , जयपुर .
3. कहानी नयी पुराणी: नामवरसिंह — राजकमल प्रकाशन, दिल्ली
4. गध्य विव्धा :डॉ. नागेश्वर सिंह: डॉ. माया प्रशाद — जयभारती प्रकाशन ,इलाहबाद.
5. हिंदी साहित्य का सर्वेक्षण(गध्य -खंड) : विशम्भर मानव लोकभारती प्रकाशन , इलाहबाद
6. हिंदी गध्य के विविध साहित्य-रूपों का उदभव और विकास : डॉ. बलवंत लक्ष्मण कोतमिरे — किताब महल , दिल्ली
7. रामविलास , शर्मा (२००८) ,प्रेमचंद और उनके युग, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली
8. हिंदी कहानी :एक अन्तरंग परिचय :श्री उपेन्द्रनाथ अश्क — नीलाभ प्रकाशन ,इलाहबाद.
9. हिंदी का गद्दी पर्व :नामवरसिंह - राजकमल प्रकाशन, दिल्ली
10. बाहरी , डॉ. हरदेव(१९८६) साहित्य कोष , भाग -२ ,वाराणसी :ज्ञानमंडल लिमिटेड
11. सिंह, डॉ. बचचन(१९७२) , प्रतिनिधि कहानिया , वाराणसी :अनुराग प्रकाशन , विशालाक्षी , चौक.
12. प्रेमचंद कलम का सिपाही :अमृतराय — हंस प्रकाशन इलाहबाद
13. किसान राष्ट्रीय आन्दोलन और प्रेमचंद : वीर भारत , तलवार — वाणी प्रकाशन नयी दिल्ली.
14. <https://hindisamay.com>
15. <https://egyankosh.ac.in>
16. <https://hi.wikipedia.org>

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Ability Enhancement (AEC)	Hindi English Gujarati		2+0	30	25	25	0	50	1 Hrs

નોંધ : Ability Enhancment- AEC હિન્દી , ઇંગ્લીશ , ગુજરાતી વિષય નો કોર્સ આર્ટસ ફેકલ્ટી

B.A. Sem -1 (NEP) મુજબ નો છે

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Se m	Category of course	Title of course	Course Title	Cre dits	Teachi ng Hours	Internal Marks	External Marks	Pra ctic al mar ks	Total marks	Exa m Ti mes
1	Skill Enhancement Course (SEC)	Agri Engineeri ng	Computer Education -1	2+0	30	25	25	0	50	1 Hrs

હેતુઓ:

૧. વિદ્યાર્થીઓ કોમ્પ્યુટરનું પ્રાથમિક જ્ઞાન મેળવે.
૨. વિદ્યાર્થીઓ કોમ્પ્યુટરના ઉપયોગો વિશે જાણે .
૩. વિદ્યાર્થીઓ કોમ્પ્યુટરના ભાગો વિશે જાણે .
૪. વિદ્યાર્થીઓ કોમ્પ્યુટરના સોફ્ટવેર વિશે જાણે.

ક્ષમતાઓ:

૧. વિદ્યાર્થીઓ કોમ્પ્યુટરનું પ્રાથમિક જ્ઞાન આપી શકશે.
૨. વિદ્યાર્થીઓ કોમ્પ્યુટરના ઉપયોગો વિશે જણાવી શકશે.
૩. વિદ્યાર્થીઓ કોમ્પ્યુટરના ભાગો વિશે જણાવી શકશે .
૪. વિદ્યાર્થીઓ કોમ્પ્યુટરના સોફ્ટવેર વિશે જણાવી શકશે.

અભ્યાસક્રમ :

એકમ -૧ : કોમ્પ્યુટરનો પરિચય અને તેના ભાગો

૫૦%

1. વ્યાખ્યા
2. ઇતિહાસ
3. કોમ્પ્યુટરની ખાસિયતો/વિશેષતાઓ
4. કોમ્પ્યુટરના ઉપયોગો
5. કોમ્પ્યુટરની મર્યાદાઓ
6. ઇનપુટ ડિવાઈસ
7. સી.પી.યુ.
8. આઉટપુટ ડિવાઈસ
9. મેમરી.

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

એકમ -૨ : ડિજિટલ કોમ્પ્યુટરના પ્રકાર , સોફ્ટવેર , વાયરસ ૫૦%

1. ડિજિટલ કોમ્પ્યુટર
2. સીસ્ટમ સોફ્ટવેર
3. એપ્લીકેશન સોફ્ટવેર
4. વાયરસ ના પ્રકારો
5. વાયરસ કઈ રીતે પ્રસરે છે
6. વાયરસ અટકવાના પગલાઓ.
7. એન્ટીવાયરસ સોફ્ટવેર

સંદર્ભગ્રંથો :

1. Basic Computer Application	–	H.B.Bhdka & Dr. N.N.Jani ,Dr. G.R.
Kulkarani		
2. Computer parichay	–	Computer Jagat
3. Computer Fundamental		
4. CCC+	-	Computer World

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Sem	Category of course	Title of course	Course Title	Credits	Teaching Hours	Internal Marks	External Marks	Practical marks	Total marks	Exam Times
1	Skill Enhancement course	Krushshi Shram Sikhsan	Krushshi Shram Sikhsan-1	1+1	45	15	25	10	50	1 Hrs

હેતુઓ :

1. વિદ્યાર્થીઓ મહાત્મા ગાંધીની નઈ તાલીમ શિક્ષણ પદ્ધતિથી વાકેફ થશે.
2. વિદ્યાર્થીઓ મહાત્મા ગાંધીના શિક્ષણ દર્શન અને ગ્રામ વિદ્યાપીઠોની શ્રમ વિભાવનાથી પરિચિત થશે
3. વિદ્યાર્થીઓ શ્રમનું ગૌરવ કરતા થશે.

ક્ષમતાઓ :

1. નઈ તાલીમ શિક્ષણ પ્રણાલી શિક્ષણ માટે સર્વોત્તમ છે તેની વિદ્યાર્થી સમજ પ્રાપ્ત કરી શકે.
2. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધી શિક્ષણ દર્શન અને ગ્રામ વિદ્યાપીઠોમાં શિક્ષણ ની વિભાવનાની વિસ્તૃત જાણકારી મેળવી શકે.
3. વિદ્યાર્થી શ્રમ નું મહત્વ સમજી શ્રમનું ગૌરવ વધારી શકે.

અભ્યાસક્રમ :

એકમ ૧-શ્રમની પ્રાચીન પરંપરા ,નઈ તાલીમના હેતુઓ ,ગાંધીજીની કેળવણીની વ્યાખ્યા ,

સિદ્ધાંતો.વિશેષતાઓ અને અધ્યયન પદ્ધતિઓ , 50 %

એકમ ૨-મહાત્મા ગાંધીનું શિક્ષણ દર્શન ગ્રામ વિદ્યાપીઠોની શ્રમ ,ની કેળવણી 4H ,

વિભાવના અને માનવ શ્રમનું ગૌરવ 50 %

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

પ્રેક્ટીકલ:

વિદ્યાર્થીઓએ સેમેસ્ટર – ૧ માં કૃષિ શ્રમ શિક્ષણ વિષય અંતર્ગત કૃષિ ગોપાલન સંલગ્ન શ્રમ કાર્યો ઉપરાંત કેમ્પસ અને સંસ્થા સફાઈના કુલ ૩૦ કલાકના શ્રમ કાર્યો કરવાના રહેશે.

સંદર્ભ ગ્રંથો :

- ૧- મનુભાઈ પંચોળી . સર્વોદય અને કેળવણી – લોકભારતી
- ૨- ગાંધીજી . મારું જીવન એજ મારો સંદેશ – નવજીવન પ્રકાશનઅમદાવાદ ,
- ૩- ગાંધીજી . મારા સ્વપ્નનું ભારત અમદાવાદ ,નવજીવન પ્રકાશન -
- ૪- રઘુવીર ચૌધરી . દર્શકના દેશમાં લોકભારતી -
- ૫- ગાંધીજી . પાયાની કેળવણી અમદાવાદ ,નવજીવન પ્રકાશન -
- ૬- ગાંધીજી . ચારિત્ર્ય અને રાષ્ટ્ર નિર્માણ અમદાવાદ ,નવજીવન પ્રકાશન -
- ૭- ગાંધીજી . કેળવણીનો કોયડો અમદાવાદ ,નવજીવન પ્રકાશન -
- ૮- ગાંધીજી . ખરી કેળવણી અમદાવાદ ,નવજીવન પ્રકાશન -
- ૯- કિશોરલાલ મશરુવાલા . ગાંધી વિચાર દોહન અમદાવાદ ,નવજીવન પ્રકાશન -
- ૧૦ભારતીય ચિંતકો .નું શિક્ષણ ચિંતન – યુનીવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડઅમદાવાદ ,
- ૧૧- મગનભાઈ પટેલ . ગાંધીજીનું શિક્ષણ દર્શન -નવજીવન પ્રકાશનઅમદાવાદ ,
- ૧૨- મગનભાઈ પટેલ . મહાત્મા ગાંધીજીની કેળવણીની ફિલોસોફી -નવજીવન પ્રકાશન ,
અમદાવાદ
- ૧૩- રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ . ૨૦૨૦ – માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય – ભારત સરકાર
- ૧૪- મનુભાઈ પંચોળી . નઈ તાલીમનું નવનીત – લોકભારતી

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Se m	Category of course	Title of course	Course Title	Cred its	Teachi ng Hours	Interna l Marks	Exte rnal Mar ks	Practi cal marks	Tot al ma rks	Exam Times
1	Skill Enhancement Course (SEC)	Hind i	Hindi anuvad lekhan aur devnagri lipi	2+0	30	25	25	0	50	1 Hrs

हेतु :

- छात्रों को अनुवाद कला से परिचित कराना
- छात्रों को अनुवाद संबंधी विभिन्न अवधारणाओं की जानकारी देना
- छात्रों को हिंदी के प्रारंभिक अनुवादको से परिचित कराना.
- छात्रों को देवनागरी लिपि से परिचित कराना

क्षमता :

- छात्रों को अनुवाद कला से परिचित करेगे.
- छात्रों को अनुवाद संबंधी विभिन्न अवधारणाओं की जानकारी देंगे.
- छात्रों को हिंदी के प्रारंभिक अनुवादको से परिचित करेंगे.
- छात्रों को देवनागरी लिपि से परिचित करायेगे.

अभ्यासक्रम :**इकाई-1****५०%**

- अनुवाद का अर्थ परिभाषा स्वरूप
- अनुवाद कला या विज्ञान अनुवाद के प्रकार

इकाई-२**५०%**

- अनुवाद के सिद्धांत
- अनुवाद के गुण
- अनुवाद की आवश्यकता सिद्धांत

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

संदर्भ ग्रंथ :

1. अनुवाद विज्ञान: सिद्धांत एवं प्रविधि : भोलानाथ तिवारी-भारतीय ग्रंथ निकेतन, नई दिल्ली
2. भाषा विज्ञान : सैद्धांतिक चिंतन : डॉ. श्रीवास्तव
3. मानक हिंदी : स्वरूप और संचार : संरचना डॉ. रामप्रकाश-राधाकृष्णा प्रकाशन दिल्ली
4. अनुवाद की व्यवहारिक समस्या: भोलानाथ तिवारी, ओम प्रकाश गाबा, शब्द का प्रकाशन, दिल्ली
5. मानक हिंदी व्याकरण: डॉ पृथ्वीनाथ पांडे - जय भारती प्रकाशन ,इलाहाबाद
6. अनुवाद विज्ञान : भोलानाथ तिवारी- भारतीय ग्रंथ निकेतन ,नई दिल्ली
7. हिंदी भाषा स्वरूप विकास : डॉ. सरनाम सिंह शर्मा अरुण चिन्मय प्रकाशन ,जयपुर
8. हिंदी शब्दों की विकास गाथा : डॉ. देवेंद्र कुमार जैन नीलम प्रकाशन, इलाहाबाद
9. अनुवाद परंपरा और प्रयोग : गोपाल शर्मा, जय भारती प्रकाशन ,इलाहाबाद
10. हिंदी भाषा और देवनागरी लिपि : डॉ. देवेंद्र प्रसाद सिंह -जाईभारती प्रकाशन ,इलाहाबाद
11. भाषा विज्ञान एवं हिंदी भाषा :राम छबीला त्रिपाठी - किताब महल, इलाहाबाद-१
12. हिंदी भाषा :संरचना के विविध आयाम डॉ. राजमणि शर्मा ,वाणी प्रकाशन, नई दिल्ली
13. अनुवाद विज्ञान की भूमिका: कृष्णा कुमार गोस्वामी- राधाकृष्णा प्रकाशन ,दिल्ली

BACHELOR OF RURAL STUDIES**SEMESTER – 1****FACULTY OF RURAL STUDIES**

Se m	Category of course	Title of course	Course Title	Cred its	Teachin g Hours	Interna l Marks	Externa l Marks	Practica l marks	Total mark s	Ex am Ti me s
1	VALUE ADDED COURSE (IKS)	Indian Knowledge System	Indian Knowledge System -1	2+0	30	25	25	0	50	1 Hr s

હેતુઓ :

1. વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય સંસ્કૃતિ , ફિલસૂફી અને આધ્યાત્મિકતાના પાયાને સમજવામાં સક્ષમ બનશે.
2. રાષ્ટ્રવાદ પ્રત્યે વિદ્યાર્થીઓની સભાનતા વધુ પ્રબળ બને.
3. વિદ્યાર્થીઓ રાષ્ટ્રીય ચેતના અને રાષ્ટ્રીય વિકાસમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીની ભૂમિકાને સમજશે.
4. વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય સમૃદ્ધ જ્ઞાન પ્રણાલીના સમકાલીન મહત્વ અને જરૂરીયાતને સમજી શકશે.

ક્ષમતાઓ :

1. શીખનારાઓ સક્ષમ બનશે.
2. પ્રાચીન ભારતીય પરંપરાઓની પ્રક્રિયા વિશે જાણશે.
3. વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ભારતીય મનસના યોગદાન ને સમજાશે.
4. વર્તમાન સંદર્ભમાં પ્રાચીન જ્ઞાન પરંપરાને જોડી શકશે
5. વિવિધ વિષયોમાં અગ્રણી ભારતીય શોધકો અને વિચારકો વિશે જાણશે
6. ભારતીય પરંપરાઓ અને પ્રથાઓ પ્રત્યે સકારાત્મક વલણ કેળવશે
7. વિષય જાગૃતિ અને આત્મસન્માનમાં વધારો થશે
8. તમામ જ્ઞાન આખરે કેવી રીતે ગુથાયેલું છે તેની વ્યાપક સમજ વિકસશે યુનિટ એક

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

અભ્યાસક્રમ :

યુનિટે -૧ : ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા નો પરિચય

૫૦%

- ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા
 1. પ્રસ્તાવના ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા (IKS) અને તેનું મહત્વ
 2. ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીઓ અને જીવનના વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીઓ (IKS)નું યોગદાન
- શાસ્ત્રો ભારત વર્ષનું મૂળભૂત સાહિત્ય
 1. શાસ્ત્રો શું છે.
 2. શાસ્ત્રોનું મહત્વ.
 3. શાસ્ત્રનું વર્ગીકરણ-વૈદિક અને અવૈદિક (ઉદાહરણો સાથે).
- IKSના પ્રસાર ના આધારે
 1. ભારતીય શિક્ષણ પ્રણાલી અને તેનું ચિંતન
 2. ભારતીય શિક્ષણ પ્રણાલી નો ઇતિહાસ પ્રાચીન થી અર્વાચીન
 3. શિક્ષણના ક્ષેત્રો ગુરુકુળ પાઠશાળા વિદ્યાલય વિશ્વવિદ્યાલય

યુનિટ 2 : ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા નું વૈશ્વિક યોગદાન

૫૦%

- ગણિત અને ખગોળશાસ્ત્ર
 1. નંબર સિસ્ટમ
 2. બીજ ગણિત અને અંકગણિત
 3. ભૂમિતિ
 4. ત્રિકોણમિતિ
 5. પ્લેનેટરી સિસ્ટમ
 6. પ્રકાશની ગતિ
 7. ગ્રહણ

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER – 1

FACULTY OF RURAL STUDIES

- વિજ્ઞાન
 1. ભૌતિકશાસ્ત્ર
 2. રસાયણશાસ્ત્ર
 3. વનસ્પતિશાસ્ત્ર
- મેટલ ટેકનોલોજી
 1. ખાણ કામ તકનીકો
 2. ધાતુઓના પ્રકાર
 3. મેટલ સ્મેલ્ટીંગ માટે સાધનો અને તકનીકો